

SZABADKAI ELLENŐR.

Megjelenik hetenként kétszer minden vasárnap és esztőtörtökön.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
8-ik kör raktaú utca, Kurvázý-féle ház, hova a lap szellemi s anyagi részét illető minden közlemény intézendő.

Hirdetések a kiadóhivatalba intézendők s jutányosan számítottak.

TARSADALMI, KÖZMŰVELŐDÉSI, SZÉPIRODALMI ES
KÖZGAZDÁSZATI KÖZLÖNY.

Előfizetési díj
helyben házhoz hordva:
Egész évre 7 frt — kr.
Fél évre 3 frt 50 kr.
Negyed évre 1 frt 75 kr.

Vidékre postán küldve:
Egész évre 7 frt — kr.
Fél évre 3 frt 50 kr.
Negyed évre 1 frt 75 kr.

A három hasábos nyit-tér sora 15 kr.

Csak bérmentes levelek fogadtatnak el és kéziratok nem adatnak vissza.
Egyes szám ára 10 kr.

A megtorlás joga.

A mult heti győri akasztás országsszerte nagy szenzációt keltett, s a sajtó tekintélyes, nagyrésze inkább mint valaha tör lándsát a halálbüntetés eltörlése mellett.

Azt hisszük, hogy eme kivételes eset általában véve nem képezheti a halálbüntetés elleni érveléseknek kiinduló pontját, valamint helytelenül cselekesznek azok is, kik a törvényszéki orvosra kigyót-békát kiáltanak, vagy a hóhérnak tesznek szemrehányásokat. Sem a hóhért, sem az orvost, sem pedig magát a büntető intézményt nem lehet vádolni. Törvény értelmében Takács János rablógyilkos halálra, lett ítélve. Kozarek megtette szomorú kötelességét s az orvos konstatálta a halált.

Ez az egész.

No de nem erről akarunk szólni; ezuttal azt akarjuk bővebben fejtegetni: vajjon meg kívántató-e a halálbüntetés eltörlése, vagy nem?

Győrről megjelenő laptársunk, a »Hazánk« a halál büntetés ellen többek között ezt mondja:

„Mi elvi szempontból minden halálos büntetésnek ellenségei vagyunk, lévén akkép meggyőződve, hogy a halálos büntetések

végrehajtásai még soha sem hozták meg azon eredményeket, melyeket a társadalmi s polgári igazságszolgáltatás azoktól várt; nem hozták meg sem az elítéltekre, sem élőkire nézve. A józan értelem igényei szerint a büntetésnek más czélja nem lehet soha, mint a bűnös javítása, melyet a büntetőjogi eljárás azzal ér el, hogy a bűnös a rá mért súlyos ítélettel magába szállásra bírja. Ily magabizálást a halálra ítéltnek mutatnak ugyan, de annak, mint lélektanai processusnak lefolyását, tehát a bűnös lélek teljes istenéhez térését éppen maga a kivégzés gátolja meg.

Az élőkire sincs erkölcsjavító befolyása a halálos ítéletnek a büntestatistika száz meg száz adattal igazolja, hogy a halálos ítéletek elrettentő példái még egy bűnös sem tartóztattak vissza a jogellenes cselekmények elkövetésétől. A kivégzettet is elfelejti a világ, de egyet nem tud elfelejteni a kiskorú, törpe lélek soha: a tiltott utakon kalandozást. Ő aljas szenvedélyeinek fog áldozni mindig, míg az értelem s romlatlan szív világitó tornyát föl nem gyújtja előtte az indulatok sötétségében az a kedves nemű melyet népevelésnek nevezünk.

Igen is, az értelmi felvilágosodás van hivatva arra, hogy a rablógyilkosságoknak s egyéb hajmeresztő bűntényeknek elejét vegye és nem a bitófa; hiába erőltetik az államok és társadalmak: a bitorrhás hóhérok a fakó ruhás iskolamesternek szerepét nem fogják elvégezni soha.

Mikor több tanító lesz a világon, mint katona; mikor több jó könyvek lesznek forgalomban, mint ágyuk s gyilkoló tegyverek, mikor a társadalomban a templomok és az iskolák lesznek a legszébb épületek; mikor a humanizmus törvényeinek nem csak magyarázó, de követői is lesznek; mikor a társadalmi magas körök műveltsége alálvélvi sugarait a szociális élet alsóbb rétegeire is; mikor a nyomda- és a sajtótörmékek olesobbakká tételnek a husnál és kenyérnél és jobban is kerestetnek ezeknél; mikor a műveltség napjának sugarai az egész társadalmi világot bevilágosították, s nem leszen egy sötét elme, egy köszív, egy szivtelen diplomata, egy fejletlen ember sem többé a földön; akkor rak játok türe a

bitófákat, mint egy gyászos kor szegényítő emlékei: mert akkor már megszeldültek az erkölcsök és a fákon nem akasztott emberek, hanem a szabadság s boldogság édes gyümölcsei fogják magokat ingatni a felvilágosodás hajnali szellőárjában, mint ezt Ossian lautja zeugené.*

Tény, hogy a büntestatistika számos adattal tudja igazolni, hogy a halálos ítéletek elrettentő példái nem tartóztatták vissza egyik vagy másik bűnös a jogellenes cselekmények elkövetésétől; de hogy még egyet sem tartóztatott volna vissza, azt már mégis merész állításnak mondjuk, mert azt tartjuk, hogy a statistika még nem fejlődött annyira, hogy az emberek gondolatairól, szándékairól is tudjon kimutatást adni.

Szóval ez lehetetlenség. A büntetéstől való félelem gyermeket és felnőttet egyaránt képes a gonosztettek elkövetésétől megóvni, s mennél súlyosabb a kilátásba helyezett büntetés, annál nagyobb a félelem is meg a büntényektől való tartozkodás.

Az emberi nem erkölcsileg még nem emelkedett annyira, hogy a rosszat, a gonoszt, a jóért, az erényért kerülné. Ezen ethikus momentumot helyettesíteni kell más valamivel, s ez a valami mindaddig, míg az emberi nem

A „Szabadkai Ellenőr“ tárcája.

A mi jogászaink.

Jogász vagyok. Mintha látnám a gonyos mosolyt a nyájas olvasó ajkain, mintha belátnék felke mélyébe, hol a gondolat tör elő: „Olyan, mint a többi!“

No hát igen, olyan vagyok, mint a többi.

De, édes Istenem, fejtse meg, minő a „többi“? Miért gondolkoznak mindenütt és mindenkor oly elítélőleg rólunk, miért sujtanak rossz véleményökkel ki hallgatatlannul, nem is ismerve jó oldalainkat, szebb jellemvonásainkat? Mit vétettünk mi a világ ellen? Hiszen nemsokára a kis gyermekeket is a „unumus“ helyett velünk ijesztgetik; pedig mi szeretjük azokat. . . .

Ezt a rossz véleményt, ezt a részben indokolatlan kárhoztatását egész osztályunknak, kísérlem meg legalább némileg megdönteni, midőn a jogászság különböző elemeit pár vonásban ismertetem.

Kövess gondolatodban fővárosunknak, a magyar jogászok központjának, számtalan utcáin, és keress fel velem néhány helyet, hol jogász lakik; és tanulmányozva gondolkodás-módjukat és életrendjüket, nézegeted felőlünk meg fogod változtatni, meg kell változtatnod.

A Józsefváros egyik szűk utcájában alacsony, homályos szobácskába nyitunk be. Lakóját nappal nem láthatod; délelőtt buzgón jegyezget az egyetem tantermeiben, délután ügyvédi irodában íróasztal mellett görnyedezik. Szegény szülők gyermeke Önerejéből tartja fenn magát, mert szülői nem képesek. És minő küzdelmekkel kell megvívnia, minő fáradságokat

kiállania, mennyi lealáztatást s kellemetlenséget panasztalanul elviselnie, míg jövedelmi forrásra szert tehet, melyből szegényesen, sokszor nélkülözve, tengődvé, élhet! És mily nemes, tértias önmegadással türi nyomasztó helyzetét, és minő szilárd, rendíthetlen remény nyel néz a jövőnek elébe! Az ő lelkét, szívet pancélozza az erős akarat. . . . Tekints be hozzá este, midőn kicsiny szobájában, télen dideregve, homályos gyertyavilág mellett éjtellig is munkájába van merülve: buzgalommal tanulja tárgyait, vagy írogat, hogy művelődjék, vagy unalmas pöriratokat példátlan kártartással másol, talán, hogy havonként egyszer a színházat meglátogathassa, talán, hogy nélkülözhetlen könyvet beszerezhessen, vagy talán, hogy félre tegyen pár forintot annak a megtört aggastyánnak, ki otthon szülőhelyén, sorcsapásoktól munkaképtelenné téve, az ő sovány segélyére szorul. . . . Ugy-e, ez nem olyan, mint a „többi“? . . .

Tegyünk egy nagy ugrást! Váci-utca, első emelet! Oh minő boldogság! Tágas, elegans berendezésű, divatos butorizzattal, finom szőnyegekkel ékített szoba. Reggel 9 óra van. Lépjünk be. Az ágyon dagadó párnáktól félig elfödvé nyugszik, vagy inkább heverész a a szoba [magyuri lakója. Kis vártatva esenget. Szolga jő be, alázatos „jó reggelt“ kívánva a „nagyságos urfi“nak. „Hány óra“ ásitja álmosan az ifju ur. „Kilenc“ bangzik a szolga válasza. Az uracs mélyen — ásit, megfordul és tovább szendereg Morpheus hintázó karjaiban. Hjjaj, hajnalban jött haza! Addig ledér cimborák társaságában dözsölt, mert uri passió, divat. . . .

Ugy 11 óra tájban felkél, felöltözik és elindul — villásreggelire. Mit neki egyetem?? Oda had járjon a közönséges halandó! Csak ő-tőle nem kívánhatják, hogy végig hallgassa egy vén professor dünyögő elő-

adását! És ez így megy szakadatlanul. Gyönyörű könyvtár áll rendelkezésére; érintetlenül fekszenek a szekrényben azok a tudományos kincsek, melyek annyi szegényebb társának mérhetlen öröme szolgálnának, előtte értéktelen, fölösleges dolgok. . . .

Bál, hangverseny, tégpálya, löverseny: ez az ő terráinuma! Színházba rendszeren jár, de nem hallgatja, miként cineognak ott Thalia nyomoru papjai, hanem a hölgyeket méri impertinens tekintetével, és olykor-olykor barátja fülébe megjegyzéseket sug, miken aztán együtt oly jóízűen kacagnak. . . . Ime, nyájas olvasó, ez olyan mint a „többi“!

Haladjunk tovább. Egyszerű, tisztességes, szerény igényeknek megfelelő lakásban két ifju van szállásolva. Pillantsunk be oly időben midőn otthon találjuk: délután. Egyik a könyv mellett ül, figyelmesen elmerülve azokba a holt betűkbe, melyek társadalmunk mai niveau-ján annyi embernek éltet adnak, a másik a pamlogon kényelmesen végig nyújtozva, amugy istenigazában, mint a magyar mondja, torkszakadtából fuja a füstöt, és merőn, gondolatokba mélyedve, bámul, a gomolygó füstfellegekbe, mintha . . . mintha magánjogot akarna belőlök kiolvasni. (Már az bizonyos, hogy a dohányszás magánjogi kérdés.)

A könyvvel foglalkodó ifju egyszerre csak indulatosan eldobja magától a könyvet és — pipára gyujt. Mintha csak ezt várta volna kedves lak- és pályatársa, felugrik a pamlogról; a másik egy szempillanat alatt elfoglalja helyét, ő maga pedig a könyv után nyul és tanulni kezd, miként azt társa még imént tévé. És ez ismétlődik többször. Hevesvérű, könnyelműségre hajló ifjak, de felruházva oly jó tulajdonokkal, melyek azt ellensúlyozzák. Hidegek és melegek, fehérek és feketék: felváltva és egyszerre. A csölesap non-cha-

erkölcsileg nem lesz tökéletes, nem lehet más mint a törvénytől, a büntetéstől való félelem.

S hogy e félelem hány embert terített le a bűn ösvényéről, hányat óvott meg attól, hogy gyilkossá ne legyen: annak nem a statisztika, hanem az Isten megmondhatója. Nekünk pedig meggyőződésünk, hogy azok száma jelelőképpen, igen jelelőképpen, kiket csupán csak a bitófától való félelem óvott meg, tartott vissza rablástól, gyilkolástól.

A »Hazánk« cikkében ez is foglaltik:

„Valóban, a bitófák úgy tekinthetők, mint századunk szégyenfái, mint polgárosodásuk arcára sütött szégyenbélyegek, s a bűnkrónikák véres lapjai, a gykori kivégzések, s a bírói igazságszolgáltatás pertáráiban olvasható halálos ítéletek, minden korrekt indokolásuk, az alanyi és tárgyi tényállások legpraecisebb volta mellett is azt fogják tudni adni az utónak jövő századnak, hogy biz a műveltség még mibennünk is nagyon rész szerint való és hiányos volt, s hogy barbár századok bűnei, a mi civilizációjunk temploma mellett is elég hálas talajra találtak.“

Mi meg azt mondjuk, hogy nem a bitó fák tekinthetők századunk szégyenfáinak, hanem igemis szégyennek, gyalázatnak kellene tekinteni azon körülményt, hogy nincsen ember, kit a bitófa a gonosz tettől visszarettenes. Ez aztán igazán borzasztó volna! Hát az olyan társadalomban micsoda törvényekkel lehetne életet és vagyont biztosítani, a mely társadalomban az egyének a halálbüntetésre rá se hederitenének?

És mégis van valami benne, hogy azt mondják, hogy akasztófa nem bír azon elijesztő visszarettenő tulajdonsággal, mint a melylyel birnia kellene.

De miért?

Ennek is meg van a maga oka.

Komédiát üznek manap mindenből. A rablógyilkos, különösen ha egy kissé csinos, bizton számíthat rá, hogy akadnak buzgó szószólói.

Már hiszen szép dolog a részvét, de kell, hogy ovasok legyünk vele. A gonosztevéit nem szabad glorificálni s ugyszólva martyrrá tenni, mert ezáltal magát a bűnt is glorificáljuk s azután nem csodálkozhatunk, ha a bűnnek oly általános hívei akadnak, kik sem ördögtől, sem pokoltól de még az akasztótól sem félnek.

Sujtsa a bűnöst a törvény, a közvélemény, a társadalom egész szigora.

lance és buzgokodás, komolyság és tréfalozás, munkálkodás és hanyatlás vegyesen váltakoznak életrendjökben. És a melyeknek közölök tehetsége, valódi hivatottsága van, az le is küzd az eléje torló akadályokat, célhoz is jut. — Ezek azok, kik a magyar jogászság tulnyomó részét képezik, és annak, kik őket közlebből nem szemlélheti, mintegy típusul szolgálhatnak.

Van még egy csekély töredéke a jogászságnak, melynek jellemzését pár szóban foglalhatom össze. Mivel sem törődő, kávéházakban lakó, kötelességükről, rendeltetésükről megelégedett ifjak, kik azt hiszik, hogy a világ örömeivel, a természet szépségeivel csak számukra van teremve, mintha azt nem kellene ki is vivni, kiérdemelni. De nem rajzolom tovább ezeknek jellemvonásait — pirulnom lehet és kell miattok.

Ime, nyájas olvasó, e négy kategóriába sorozom a magyar jogászság képviselőit. Az első a szerény, csüggedetlen erélyű, kiknek szeméi előtt magasztos cél lebeg, kit tetteiben férfias önértzet, lángoló tettvágy, benső tudomány-szomj vezérel; — a második az elpuhult, hencegő „firtli“ vagy igazi kékvér, a harmadik a kedélyes, változékony típusjogász, a negyedik az elfajult, elkorcsosult fiatal nemzedék.

Ezek után méltán kérdezhetem, ha valjon lehet-e jogászaikat a feltétlen kárhözvétel feyverével sujtani? És valjon a legnagyobb számot képviselő típusjogászok, mint kiket irányadóul joggal felvehetünk, elítélendők-e határozottan? Hiszen a pár vonás, melyben életmódjukat, gondolkodásukat híven ecsetelni megkísérlém, nem tanuskodik-e arról, hogy a könnyelmű ingatagság, a hivatásnak részben hibás felfogása és a főleg mesterkélt noachalance a térlenség káros

Ne legyünk az álhumanismus rabjai.

A halálbüntetést nem lehet eltörölni, ha csak a társadalmat nem akarjuk veszélyeztetni. De a halálbüntetés magától feleslegessé fog válni, mihelyest — mint a »Hazánk« helyesen mondja, — a humanismusnak nemcsak magyarázó, hanem követői is lesznek, azaz világosabban mondva: akasztófa nem fog kelléni, mihelyest minden ember erkölcsi lesz.

És hogy ez mikor lesz?

Erre nehéz a felelet, — sőt erre ma még felelni sem lehet.

Tisztválasztás!

Közügy; népjáva; városi közjó! ezek szoktak lenni rendszeren azon hangzatos szavak, amelyeknek csengésével meghódítani iparkodunk a közönséget. Mindenki avval kéjeleg, hogy a közügyet akarja szolgálni, és a városi közjót előmozdítani.

Nagyon szép; s nem csak helyes de épen hazafias dolog lenne, amennyiben nemcsak csengő szóval, hanem üdvös cselekedetekkel is csakugyan ezt tennénk.

A legközelebbi közgyűlésen egyes, és pedig igen fontos t. állomások fognak választás útján betöltetni.

Az építész-mérnöki állomás az egyik; az adópénztár-ellenőri a másik.

Mondanunk is felesleges, miszerint ha valaha, úgy épen most amidőn építkezésekre százezreket költünk el: nagy vigyázzal kell az építész-mérnöki állás betöltésénél eljárunk.

Az adópénztár-ellenőri szék szinte igen fontos, amennyiben az erre hivatott közeg becsületességgel párosul: pontos és szakértelmes működése, csaknem az egyedüli garancia a nép verejtekéből befolyó adóforintok hü kezelésére nézve.

Távol áll tőlünk mégcsak árnyéka is a gondolatnak, hogy jelen felszólalásunkkal személyi érdekeknek akarnánk lenni szószólói.

Sőt épen azért szólalunk fel, hogy a t. választópolgárság a képviselőtestület amidőn választ, legyen független, és senki kedvéért ne tegye magát esz-közvé.

Hallottunk hangokat a melyek neve k, s általában mellékes egyéb érdekek tekintetbevételé után indulnak.

Mert X. Y. its-vitsnek hívják; mert az illetőnek dédapja is már itthelyi lakos avagy épen polgár volt: ez náluk indok, sőt ok és kiváltság is arra, hogy egy másik előtt a kinek telepedési családfája nincsen, annál bizonyosabban lehessen megválasztva.

következményeivel még nem szárnyaltak túl a lelkek nemes elemeit, az ifjú lelkesült hazafias, fenkölt eszmék iránt, mely átszellemült odaadásal csing a hon féltett kincsein, mely leglelkesebben vesz részt minden szellemi mozgalomban, mely benső ösztönből felkarol mindent, a mi szép és dicső. És ha hibát követ el az ifjuság tetteiben, ne rójjátok fel hibául, tudjátok be tapasztalatlanságának, elhamarkodottságának, a határtalan lelkesedésből származó tulbuzgulomban, melynek a végletekbe kell ragadnia.

A ki sokat forgolódik a jogászság körében, kinek alkalmá van azt látni a különböző viszonyok közt: tanteremben, gyűléseken, szobájában stb., annak okvetlenül e tapasztalatokra kell jutnia, melyeket itt jelezni megkísérlém. Kedélyesség otthon, a szűkkörű ismerősök körében, lelkesülés a nyilvános életben, politikai és társadalmi kérdésekben, jó adag lelkiismeretlenség a tanulmányokban, vig kedély, vidám hangulat minden körülmények között — ezek főjellemvonásai osztályunknak. Ilyenek vagyunk legnagyobb részben, és ezt nem is tagadjuk, nem is takarjuk el.

Ilyen elemekből van tehát alkotva, szives olvasó a felsőbb tanuló ifjuság. Ennek az ifjuságnak kezeibe van letéve a jövő sorsa, ettől függ hazánk felvirulása, helyzetünk javulása; hogy ezen előadott mozzanatokból, ezen — meg kell vallanunk — kétséges előjelekből kulcsolva mi lesz eredménye tevékenységünknek, szellemi működésünknek, valjon fogunk-e munkálkodni komolyan, erős akarattal — azt megfejteni a jövő van hivatva.

Blau Géza.

Befogja látni mindenki a ki gondolkozik; befogja méginkább látni az, a ki független és csakis a közügyet és nem mellékérdékeket akarja szolgálni: miszerint hasonló fogalmak amennyiben érvényesülhetnének, boldogulhatnának ugyan egyes személyek; de a közügy, a város közjáva, feladata nemes céljaiban, egyes érdekek önző uralmának lenne kiszolgáltatva.

Mi azon esudálkozunk, hogy korunkban ama felvilágosodottság mellett, a mely most már csaknem általános — a fentérintett ama pusztán személyi indokokat hogyan lehet csak fel is hozni?

Amennyiben „közgyőről“ és „közjórol“ beszélünk, hogyan és miként lehet e programmissio nélkül a személyi ezen céloknek érvényesülését csak megis kísérleni?

Egyáltalában azon meggyőződésben vagyunk, miszerint a fentebb érintett ama felfogás: indokot nem képez; jogosulatlan visszalépés és káros irányu kiváltságossági misus lenne az, a mely csak is a közügynek lenne kárára.

Előttünk a személyi indok bármely szempontból figyelembevételre nem számíthat.

Azért mindenekelőtt is igen t. választóinknak kettőt ajánlunk.

Kívánják elengedhetlenül, hogy a ki hivatalért folyamodik, annak legyen meg törvényben előirt kiegészítvénye.

Ne nézzenek sem jobbra sem balra; hanem válasszák meg a folyamodók közül azt, a kinek jellemiedhetlensége mellett, legjobbnak bizonyul elméleti és gyakorlati képesítvénye.

Az eddigi szolgálat — amennyiben kifogástalan — méltányosság szempontból az illető folyamodónak előnyére lenne, mindenesetre beszámítandó; helybelisége pedig (naše) csak is akkor: ha képesítvénye egyenlő; a mely esetben igazságos de még inkább méltányos, hogy vidékiek előtt ez legyen megválasztva.

Minden egyéb és más nemü pártfogolás, teljesen indokolatlan; személyi zsákmánnyá fogja lesüllyeszteni a közügyet, és a városi közjót, mi pedig a főcél, fogja aláásni.

Több választó polgár.

A németek telepítése Bács vmegyében.

(Folytatás.)

1766-ban külön Telepítési Bizottság alakított, amelyhez jul. 22. gr. Lamberger elnököl Cothmann és Festetics tanácsnokul nevezettek ki. Egyszersmind Ulm, Köln, Frankfurt, Schweinfurt és Regensburg városokban császári biztosok alkalmaztatnak, hogy a beköltözés ügyét vezessék. Az ügynökök minden személyért 1 frt 30 krt. kaptak; az atyák és anyák 6-6 krt., a gyermekek egyenkint 3 krt. kaptak napiköltségül az utazás tartamára.

A kimutatás szerint a bácsi kam. kerületben 1763-1768-ig a köv. helyek kaptak lakosokat:

Kerényja 141 (Pest, Fehér, Tolna, Sümege vmegyéből és a Kunság-Kruszevye 42 lóból; és németek Sümege és Ungvár megyéből). Gákova — 197 — a Reichból Morva, Svajc, Lotharingia Csehországból, egyesek Ausztriából és Itáliából.

Szt. Iván — 232
Doroszló — 11
Filipova — 212 } a Reichból, Lotharingiából és katonák.
Veprova — 13
Koluth — 216

Bezdan — 40 nagyobbbrészt csehek és morvák.
Kupuszina — 7 katonák.

Hodszin — 28 } sok Lotharingiából, néhány francia,
Gajdobra — 160 }
Bukin — 18 }
Uj Palánka — 84 } sok Lotharingiából és a Reichból.
Karavukova — 31 }
Apatin — 555 }

Ennél még sokkal jelentékenyebb volt a telepítés a Bácsban. — Az említett 1763. februári patens értelmében minden család, amely utijegygyel érkezett meg, házat és földet kapott, azonkívül a földmívelésre szükséges marhát és eszközöket, buzát és abrakot egy évre természetben vagy pedig pénzelőlegget, melyet három év múlva kis részletekben kellett visszafizetniök. S mennyire gondoskodott Mária Terézia új alattvalói lelki jóléteért is, mutatja ama 1766. jun. 22. kelt kegyes resolutio, mely szerint minden faluban pap és tanító legyen s minden két-két falu egy szobészszel is birjon. — S így volt ez bizonyára a mi vármegyénkben is. —

1773 jun. 5. rendeltetett el Tisz a Szt. Péter és Horgas szegedi puszták betelepítése. Erre Szeged mellett egy körülbelül 300 házból álló nagyobb község tervezetett; kisebb helységekre egyszersmind Luda, Kistelek és Csengel puszták hoztak indítványba.

A zombori kamarai birtokok kir. biztos gr. Zichy azt jelenté, hogy ott az idő szerint telepítés nem történhetik. — A zombori üres városi telkek nagyrészt templom, paplak és kaszárnya építésre használtattak.

V. (A telepítés ügye II. József alatt.)

A németek telepítésének ügye új s nagyobb lendületet nyert II. József alatt, aki korának felfogása szerint sűrű népesedésben látta birodalmának fögazdaságát; a miért is kivált Magyarország lakosságának szaporítására fordított nagy figyelmet, a hol 1780 körül mindössze csak valami 3 millió ember lakott; az egész monarchiában is csak 20 millió és 533 ezer volt. — Az 1787 évi népszámlálás szerint Bács megyében volt 184081 lélek, Ujvidék szab. kir. városban 8998, M. Theresiopolisban (Szabadka) 20.708, és Zomborban 13.360 lélek. Egész Magyarországon Horvátországgal és a Szerémséggel együtt (Erdélyen kívül) 7 millió, 116 ezer, 789 lélek találtott, a mely összeg az 1786 évi álladékat 72.327 lélekkel mulja felül; s ebből az látszik, hogy ama 3 millió valószínű hibás számítás eredménye, jölehet még az újabb sem volt teljes és kifogástalan.

Hogy az alattvalókban szükölködő földeket benépesítse, II. József a rom. német birodalomból határozott gyarmatosokat hozatni, s pedig amennyire lehetséges a felső rajnai kerületből t. i. a Pfalzból, Zweibrücken, Hessenből, Frankfurtból, a mely vidék német földmivelőinek szorgalmáról volt nevezetes.

Az e célra Frankfurtba küldött csász. patens (kelt 1782 sept. 21.) a betelepédei kívánó földmivelőknek és iparosoknak ígér: 1. Teljes vallásszabadságot papot és tanítót. 2. Minden családnak új házat és kert. 3. Minden földmivelő — család elegendő jó földet és rétet kap ajándékba igavonó és tenyészmarhat, mezei és házi szerszámokat. 4. Az iparosok csak házi szerszámokat kapnak és a mesterségük folytatására szükséges szerszámok beszerzésére 50 ft rh. készpénzben. 5. a család legidősb fia katonamentes.

6. Minden család Bécsből rendeltetése helyéig a kincstár költségén utazik s addig kap ellátást, míg nem azon helyzetbe jut, hogy önmaga láthassa el magát. 7. Az utközben netán megbetegedtek kórházakban ingyen ápolatnak.

8. A telepedés napjától számítva tíz évig minden országos és földesuri adózások és terhek alól szabadítottatnak. —

(Folyt. köv.)

Iványi István.

Levelezés.

Topolya, 1880. ápril hó 22-én.

Tekintetes Szerkesztő ur!

Folyó hó 18 és 19-én tartatott meg nálunk az országos vásár. Az idők jele, hogy sokkal több volt az árus mint a vevő; ha még a vevők közé számítjuk a sétáló és bámuló publikumot is. Csak 150 db. ló s 300 db. szarvasmarha adatott el.

Miután az időjárás egészen tavasziasra, mondhatnám nyárisra változott; tekepálya egyesületünk is fölkereste már mulató helyét; az uradalmi vadregényes (a békák s varjúk ezrei teszik vaddá) kertben álló — pályáját. Az érdekesnek ígérkező, ünnepléses tekepálya megnyitás május hó első napján lesz.

Városunk képvisellete — legutóbbi ülésén elhatározta, hogy jövő évben két új iskolát állít föl, két tanítói állomással; továbbá — ugyanezen ülésben — új városháza (emeletes) is elhatározatott. Ideje is volt e határozat hozatalnak, mert mind az iskolákra, mind pedig új városházra (ha nem is emeletesre) égető szükségünk van.

Az új városház építése azonban alkalmasint most már egy időre elmarad, mivel a budapest zimonyi vasut erre fog vezetetni s a városnak az ajánlott 20—25 ezer forinttal elő kell állnia. A vasutról levén szó nem tartom érdektelennek tudatni, miszerint a legutóbb nálunk járt helyszínelő bizottság az állomást — a város keleti részén, a Csantavérre vezető országút mellett jelölte ki.

Hogy mily bátorsága van ismét társadalmunk sűpredékének, azt legjobban ilusztrálja a következő nálunk megtörtént eset. Folyó hó 18-án ugyanis két jó madár kilenc lövést tett egy — a város alatti az esti órákban juhait legeltető — városi felelős örré. Ez a lövéseket egy ideig viszonzta, de midőn kezén és lábán könnyebb sérüléseket kapott, futásnak eredt. Csak annak köszönheti, hogy juhait el nem hajtották mivel a házak közel levén, segélykiáltására emberek

jöttek elő s így a — még most is ismeretlen gonosztevők — megfutamatok.

Végül még megemlítendőnek vélem, hogy a bér-málás nálunk f. hó 28-án lesz s hogy püspök ő méltósága elé — mit hallom — bandérium is fog menni. K. M.

Gabonaárak 1880 ápril hó 23-án.

(Sulymérték 100 kilogramm)

Tiszta buza legjobb	80 kilos	10.60
Tiszta buza közép	78 kilos	10.30
Kétszeres buza legj.	76 kilos	9.—
Kétszeres buza köz.	74 kilos	8.60
Rozs buza legjobb	72 kilos	7.30
Rozs buza közép	70 kilos	7.—
Árpa legjobb	60 kilos	6.—
Árpa közép	57 kilos	5.50
Zab legjobb	46 kilos	7.20
Zab közép	45 kilos	7.—
Kukorica	78 kilos	6.70

Hektoliterként.

Helyi és vidéki hírek.

— **Szabadka sz. kir. város törvényhatósága** által 1880. évi ápril hó 28-án tartandó rendes havi közgyűlés alkalmával a következő nevezetes tárgyak fognak felvetetni: a) az üresedésben levő építész mérnöki és adópénztári ellenőri állomások betöltése, b) bizottsági javaslat a hatósági nyugdíj-szabályzat 1 ső §-ának módosítása iránt, c) a kérvényi bizottság javaslata több helybeli lakos folyamodványára vonatkozólag a fogyasztási adó váltáságosok közé leendő felvételük tárgyában, d) Rogics István folyamodványa az általa tévesen bementett fogyasztandó bormennyiség leszállítása iránt, e) bizottsági javaslat a városi szolgák évi bérének telemelése tárgyában, f) a kérvényi bizottság javaslata a 4-ik körben szükséges kisdedovoda felállítás tárgyában, g) a Rökus külvárosi plébániai hivatalnak átírata az üresedésben levő templom gondnoki állomás betöltése iránt, h) a kérvényi bizottság javaslata Fenyvesi Évának városi segély megszavazása iránt benyújtott folyamodványára vonatkozólag i) különféle tárgyú bizottsági javaslatok, hatósági átiratok és magán érdekű beadványok.

— **Kedvező hírek érkeznek** mindentelöl a gabnaneműek állapotáról. Ugy a tavaszi, mint őszi vetések az utóbbi napok alatt a legszebb reményekre jogosítanak. Ránk is térne — végre egy jó esztendő.

— **Helvászárunk** pénteken igen látogatott volt, különösen gabnaneműekben. A gabna árak azonban — a multhetiekhez képest — nagyon leszállottak.

— **Már több ízben történt** felszólalás közegészségügyünk szempontjából, hogy a Varga Elek téle ház átellenében levő léckerítéses, rongyszedő ház udvarára rakott csonthalmaz, mely a csontokon levő hús rothadása folytán büzhödött kigözülgésénél fogva az arra menők étvágát annyira képes elvenni, hogy akár három napig se egyék az ember — a közönség szem elől eltávolításuk; — tisztelettel kérjük tehát kapitányságunkat, lesz-e szives egy kiküldött rendőr által az illető rongyszedőt oda — utasítani, hogy a csontokat vagy egy arra alkalmas raktárba rakja s házat fallal vegye körül, vagy pedig hordja ki csontjait a város külterületére, mert az nem tűrhető tovább, hogy csonthalmazának az egészségre káros kipárolgása ezentul is az arra járók egészségét rontsa, s látása pedig mindenki ben üdort keltsen fel. Kérjük kapitányi hivatalunkat, sziveskedjék ez ügyben erélyesen eljárni, s ne engedje, hogy ily dögleletesség a város piacához alig száz lépésnyire diszelegjen.

— **A helybeli „Ifjusági kör”** helyisége a volt (Hasznosi-féle házban) f. hó 26-án át fog adatni a használatnak. — Az ünnepléses megnyithatás párnapot vévén igénybe, az előreláthatólag csak a jövő hó elején történhetik meg. — Jövöre bővebben fogjuk ismertetni e fiatal körünket.

— **Haladunk** de — rák módra. Szigethy gyógy-szertára előtti oázst elkezdték — a közönség nagy öröme — parkirozni, mely abból állt hogy bevették a karókat és azután az egész munkát abban hagyták. Ha így haladnak talán karácsonyra (?) készen lesznek vele. (Beküldetett)

— **A házalóknak** egész raja érkezett városunkba, és itt formális kereskedési üzletet nyitottak. Erre a sáska hadra felhívjuk az adó kivető bizottság beceses figyelmét.

— **Tűzesetek.** Tikviczky Trumin Antal II-ik körü lakosnak nádfedeles házát, f. hó 22-én d. e. 10 órákor, ismeretlen tettes kanóccal felgyújtá és csak a rögtöni segélynek köszönhető, hogy a tető le nem égett.

Pénteken este pedig 7 és 8 óra közt Lipozsencsits Pál I-ső körü lakházának kéménye gyuladt ki, a lángok — szerencsére — csakhamar elnyomattak.

— **Fagy lesz.** A becsi meteorologiai intézet a következőket teszi közzé: A legutóbbi napokban a légmérő az egész nyugaton gyorsan emelkedett; a nyomási differenciák lassankint kiegyenlítődnek; ebből azt lehet következtetni, hogy hűvös idő áll be s éjjeli fagyoktól tarthatunk. Ez már rossz ujság.

— **Cigány magyarázat.** Pápán a collegium új homlokzatán ez áll: Moribus Superintendentia et Musis. Két cigány nézi, olvasgatja; az egyik kérdi a másiktól, mit jelenthet ez? A másik csakhamar így magyarázta meg neki: More a superintendentiának muzsikál.

— **Legújabb statisztikai adatok szerint** Magyarországon még mindig 1985 oly község van, melyben iskola nincs. Szomorú biz az!

— **A kis Kozarek.** Nemrég Nyitrán több gyerek „akasztosdit” játszott. — A törvényszék a gonosztevőt akasztófára ítélte, s úgy látszik, statárium is volt hirdetve, mert a kivégzés rögtön következett. A szegény bűnöst székre állították, a kis Kozarek ráharkolt a nyakára egy létrára kötött kötelet, az apró hóhérsok pedig gyermeki tudatlanságukban kirántották az elítélt alól a széket. — Szerencsére előtpantak a szülők s megmentették a kétségbeesetten vergődő akasztottat. Ha így nem kedvez a szerencse, bizony a kis Kozareknek jobban sikerült volna a műtétel, mint a nagyok Győrött.

— **Kuriózum. Somogy megyében** nem rég nevezetes lakodalmat ültek. A Császár fia ugyanis elvette a Király leányát, s az esküvőn és nagy lakodalmon maga Kossuth is jelen volt. Már t. i. így tessék érteni: A kisberki Császár János polgárnak a fia elvette egy nagyberki Király nevű polgárnak a szép leányát Juliskát, s a három napig tartó lakodalmon Kosuth István volt az egyik násznagy. Ilyforma azon rim is mely a régi jó időkből fenmaradt Somogyban mely így hangzik:

Török-Ország szekér utja
Bolond Király csináltatja.

Török volt ugyanis Somogy megye főmőnöke, Ország a szigetvári járás főszolgabírája, Szekér az esküdtje, Király pedig volt az utbiztos.

— **Egy jó karban** levő zongora havi használatra, azonnal kibéreltetik. Értesítések kiadó hivatalunkba küldendők.

— **X. Felhívjuk** olvasóink figyelmét lapunk mai számában foglalt „trieszti Azienda assicuratrice” hirdetésére. Az intézet mely 58 év óta áll fenn, egyrésztől a díjak olcsóságában, másrésztől pedig Geiger A. Mór főügynökségében, teljes bizalmat érdemel.

Számrejtvény.

26. 9. 26. Szívét csak tűz-víz lágyítja.
1. 4. 29. 21. A hét egyik napja.
6. 18. 10. Éhes ember s delejtü megérzi.
28. 3. 20. 31. Sok leány udvarlójánál nem szereti.
23. 5. 25. 11.
26. 13. 27. Vajda Péter nem szerette.
17. 2. 17. Sokaknak kedves színe.
16. 9. 26. 22. 9. Egy testedző játék eszköze.
11. 12. 7. 27. 30. Megmagyarázhatlan érzelem neve.
24. 15. 14.
8, 25. 19. Paprikásnak nem igen jó.
1—31 Ez egy igen szép nóta,
Főleg ha szerelmes danolja!

Megfejtési határidő május 4.

A f. évi 30-ik számunkban közölt „Számrejtvény” értelme: „Hős vértől pirosult gyászter!” Helyesen megfejtettek: Barits Mariska (Bikity), Kováts István (Szabadka), Geisinger Irén és Ferenec (Zenta), Pap Erzsé (Budapest), Viesner Bella és Juliska (Szabadka), Neuschloss Sárka (Arad), Grünfeld Adél (Szabadka), Dobos Pál (Budapest), Karvázy Ilon (Szabadka), Klein Mariska (Feketehegy), Farkas Irén és Dezső (Budapest).

A f. évi 31-ik számunkban közölt „Számrejtvény” értelme: „Madrid Spanyolország fővárosa.” Helyesen megfejtettek: Kováts István (Szabadka), Barits Mariska (Bikity), Popovits Melánia (Ujvidék), Lengyel Etel (Szeged), Lagler Julia (Szabadka), Grünfeld Adél (Szabadka) és Klein Mariska (Feketehegy)

SZTOCZEK KÁROLY

felelős szerkesztő és laptulajdonos.

Hirdetések.

WERSCHITZ LAJOS és társa

bátorkodik a n. é. közönség tudtára adni, miszerint f. hó 24. helyben a Millinovics
féle házban

divatáru üzletet

nyitand.

Különösen a mélyen tisztelt hölgyvilág figyelmébe ajánlja mindennemű leg-
finomabb legújabb párisi divatú nő- és gyermekkalappal dúsan ellátott raktárát.
Továbbá izléses fő- és nyakdísz, virág koszorú, csinos gallér és kényes ruhe, csipke,
szalag, finom férfi- és nőkeztű, férfi nyakkendő s minden egyéb divatekkek a leg-
nagyobb választékban és legjutányosabb áron kapható. — Átalakítás és díszítés
is elvállaltatik.

Reméljük, hogy a n. é. közönség minél gyakoribb látogatásaival fog
szerencsélteni, s azon leszünk, hogy gyors és pontos szolgálattal megelégedé-
süket kiérdemeljük.

Előleges hirdetés.

Van szerencsém a n. é. közönségnek becses tudomására hozni, hogy saját
házamban (ezelőtt Hasznosi féle ház) f. év május hó 1-től kezdve csinosan berendezett

sör és borcsarnokot nyitok.

Teljes erőmből oda fogok törekedni, miszerint üzletnek nagykörü látó-
gatottságot szerezzek, a mi csak szilárd üzleti vezetés által érhető el. E meggyőző-
dés által vezéreltetve nemcsak üzletem megkezdésénél; hanem mindenkor oda fo-
gok törekedni, hogy t. vendégeim igényeit csak is valódi, hamisítatlan italok és étkek
kiszolgálása által kielégíthessem.

Szabadka, 1880. év ápril 17-én

alázatos szolgáljuk

Vass Ádám

vendéglős

3684 sz.

Hirdetmény.

A szabadkai kincstári postakocsikon elő-
forduló kovács és lakatos, továbbá bognármun-
kálatok f. évi július hó 1-től kezdve szerződés
kötése mellett kiadandók.

A szerződés feltételei a szabadkai m. kir.
postahivatalnál a hivatalos órákban megte-
kinthetők.

Az ajánlatok tárgyalására határidőül f. é.
május hó 1-ő napja kitűztetvén a vállalkozók
szabályszerűleg bélyeggel ellátott írásbeli aján-
latukat ezen napig a temesvári m. k. posta-
igazgatóságához intézzék

Az írásbeli ajánlat, melyben a vállalkozó
kinyilatkoztatni tartozik, hogy a szerződés fel-
tételit és az árszabványban megállapított di-
jakat hány százaléki felemeléssel vagy elenge-
désével elfogadja egy a helyi hatóság által ki-
állított bizonyítvánnyal felszerelendő melyben
igazoltatik, hogy a vállalkozó

1 szor Szabadkán rendes lak- és műhely-
lyel bír,

2 szor Az elvállalt kötelezettségeknek ké-
pes megfelelni.

Temesvárt 1880. évi ápril hó 6. án.

Marjnovits Virgil

m. kir. postaigazgató.

KITŰNŐ FAJ SZŐLŐVESSZŐK

úgy termésükre valamint boraikra nézve;
és pedig: kövi-dinka, rizling — olasz —
furmint, fehér gyöngyszőlő, piros gyöngy-
szőlő; fekete félekből: kadarka, oportó,
burgundi stb.-féle sima vesszők

100 darab: 60 krajeár.

Még mindig kaphatók

POLYÁKOVITS ALAJOS

szőlőtulajdonosnál.

Hirdetés.

Tisztelettel értesitem a t. c. közönséget, hogy helyben

Millinovits-féle házban

f. évi ápril 27-én, kedden

rövid időre bécsi üzletemből fiók-üzletet nyitok, hol minden kigondolható

díszmű, norinbergi és játékszerek

közben bécsi szappan, bőrárúk, ugyszintén nagy csoport

nap- és esernyők

roppant olcsó áron eladatnak A kiállított tárgyak megtekintésére a t. c. közönsé-
get meghívja mély tisztelettel

WITTE EDE, Bécsből.

A trieszti AZIENDA ASSICURATRICE kötvény kiállítási jog-
gal felruházott főügynöksége

TŰZ, JÉG és ÉLETBIZTOSÍTÁSOK

elfogadására ajánlkozik a legjutányosabb díjak mellett, a jégbiztosítási
díjak olcsóságában minden solid verseny társaságot felülmúl s előnyös
kedvezményeket nyújt.

Eziránt, valamint tűz és életbiztosításokat illető közelebbi felvi-
lágositással legnagyobb készséggel szolgál.

A kir. szab. Azienda Assicuratrice szabadkai főügynöksége

GEIGER A. MÓR.

Iroda helyiség: Geiger Adolf ur házában. Ugyanott mozgó ügynökök alkalmazást nyernek.